

31998Y0206(01)

6.2.1998

ÚRADNÝ VESTNÍK EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

C 39/2

Oznámenie Komisie o používaní pravidiel súťaže v odvetví pôšt a pri hodnotení niektorých štátnych opatrení týkajúcich sa poštových služieb

(98/C 39/02)

(Text s významom pre EHP)

PREDHOVOR

Po tom, ako Komisia predložila Zelenú knihu o vývoji jednotného trhu v oblasti poštových služieb ⁽¹⁾ a správu Európskemu parlamentu a Rade obsahujúcu výsledky porád z Zelenej knihy a opatrenia podporované Komisiou ⁽²⁾, uskutočnila sa rozsiahla diskusia o podmienkach budúcej regulácie v odvetví pôšt v rámci spoločenstva. Rezolúciou zo 7. februára 1994 o rozvoji poštových služieb spoločenstva ⁽³⁾ vyzvala Komisiu, aby navrhla opatrenia a aby definovala harmonizované univerzálne služby a poštové služby, ktoré by mohli byť vyhradené. V júli 1995 Komisia navrhla balík opatrení týkajúci sa poštových služieb, ktorý pozostával z návrhu pre smernicu Európskeho parlamentu a Rady o spoločných pravidlách rozvoja poštových služieb spoločenstva a zlepšenia kvality služieb ⁽⁴⁾ a z návrhu tohto oznámenia o používaní pravidiel hospodárskej súťaže ⁽⁵⁾.

Toto oznámenie, ktoré dopĺňa harmonizačné opatrenia navrhnuté Komisiou, vychádza z výsledkov uvedených diskusií v súlade so zásadami stanovenými v rezolúcii zo 7. februára 1994. Prihliada na pripomienky prijaté počas verejných konzultácií o návrhu tohto oznámenia uverejnenému v decembri 1995, na rezolúciu Európskeho parlamentu ⁽⁶⁾ o tomto návrhu prijatú 12. decembra 1996, ako aj na diskusie o navrhovanej smernici v Európskom parlamente a v Rade.

Komisia sa domnieva, keďže poštové služby sú dôležitým prostriedkom komunikácie a obchodu, majú rozhodujúci význam pre všetky hospodárske a spoločenské činnosti. Objavujú sa nové poštové služby a istota na trhu je potrebná pre narábanie s investíciami a vytváranie nových pracovných miest v tomto odvetví.

Súdny dvor Európskeho spoločenstva uznal, že pre odvetvie pôšt platí právo spoločenstva, a najmä pravidlá hospodárskej súťaže stanovené v Zmluve o ES ⁽⁷⁾. Súd konštatoval, že „v prípade verejných podnikov, ktorým členské štáty udelia zvláštne alebo výlučné práva, nesmie sa schváliť ani zachovať v platnosti žiadne opatrenie, ktoré by bolo v rozpore s pravidlami obsiahnutými v zmluve so zreteľom na hospodársku súťaž“ a že tieto pravidlá „sa majú čítať spolu s článkom 90 ods. 2, ktorý ustanovuje, že podniky poverené poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu musia dodržiavať pravidlá hospodárskej súťaže, pokiaľ používanie týchto pravidiel nebráni, podľa zákona alebo v skutočnosti, plneniu konkrétnych úloh, ktorými boli poverené“. Komisii sú preto často kladené otázky týkajúce sa toho, aký postoj zaujme k uplatňovaniu pravidiel hospodárskej súťaže obsiahnutých v zmluve, so zreteľom na správanie poskytovateľov poštových služieb a so zreteľom na opatrenia štátu týkajúce sa verejných podnikov a podnikov, ktorým členské štáty udelia zvláštne alebo výlučné práva v poštovom odvetví.

Toto oznámenie obsahuje výklad relevantných ustanovení zmluvy a hlavné zásady, v súlade s ktorými má Komisia v úmysle uplatňovať pravidlá hospodárskej súťaže, definované v zmluve, pre poštové odvetvie v jednotlivých prípadoch, pri zachovaní nevyhnutnej záruky na poskytovanie univerzálnych služieb, ako aj jasné usmernenia pre podniky a členské štáty tak, aby nedošlo k porušeniu zmluvy. Toto oznámenie nie je v rozpore s akýmkoľvek výkladom rozhodnutia Súdneho dvora Európskeho spoločenstva.

Toto oznámenie okrem toho, stanovuje prístup, ktorý má Komisia v úmysle použiť pri uplatňovaní pravidiel hospodárskej súťaže na správanie poštových prevádzkovateľov a pri posudzovaní zlučiteľnosti opatrení štátu, ktoré obmedzujú slobodu poskytovať služby a/alebo súťažiť na poštových trhoch, s pravidlami hospodárskej súťaže a inými ustanoveniami zmluvy. Popritom sa zaoberá otázkou nediskriminačného prístupu k poštovej sieti a zárukami požadovanými na zachovanie spravodlivej hospodárskej súťaže v tomto odvetví.

⁽¹⁾ COM(91) 476, konečné.

⁽²⁾ „Usmernenia pre rozvoj poštových služieb spoločenstva“ (COM(93) 247 z 2. júna 1993).

⁽³⁾ Ú. v. ES C 48, 16.2.1994, s. 3.

⁽⁴⁾ Ú. v. ES C 322, 2.12.1995, s. 22.

⁽⁵⁾ Ú. v. ES C 322, 2.12.1995, s. 3.

⁽⁶⁾ Ú. v. ES C 20, 20.1.1997, s. 159.

⁽⁷⁾ Najmä v spoločných kauzách C-48/90 a C-66/90, Holandsko a Koninklijke PTT Holandsko NV a PTT Post BV vs. Komisia (1992) Zb. súd. rozh. ESD, s. I - 565 a v kauze C-320/91 Kráľovský prokurátor vs. Paul Corbeau (1993) Zb. súd. rozh. ESD, s. I - 2533.

Najmä s prihliadnutím na vývoj nových poštových služieb poskytovaných súkromnými a verejnými prevádzkovateľmi niektoré členské štáty revidovali alebo revidujú svoje právne predpisy poštového odvetvia s cieľom obmedziť monopol svojich poštových organizácií a umožniť to, čo sa pokladá za potrebné pre realizáciu cieľa verejného záujmu. Komisia súčasne dostáva čoraz väčší počet sťažností a prípadov súvisiacich so zákonom o hospodárskej súťaži, ku ktorým musí zaujať stanovisko. V tomto štádiu je preto oznámenie vhodným nástrojom, ktorý poskytuje usmernenia členským štátom a poskytovateľom poštových služieb, vrátane tých, ktorí majú zvláštne alebo výlučné práva, s cieľom zabezpečiť správne používanie pravidiel hospodárskej súťaže. Cieľom tohto oznámenia, aj keď nemôže byť vyčerpávajúce, je poskytnúť potrebné usmernenie najmä pre správny výklad článkov 59, 85, 86, 90 a 92 zmluvy v jednotlivých prípadoch. Vydaním tohto oznámenia Komisia robí kroky s cieľom sprehľadniť a uľahčiť investičné rozhodnutia všetkých prevádzkovateľov poštových služieb v záujme používateľov týchto služieb v Európskej únii.

Ako Komisia vysvetlila vo svojej správe z 11. septembra 1996 o „Službách všeobecného záujmu v Európe“⁽¹⁾ základnými cieľmi spoločenstva sú solidarita a spravodlivé zaobchádzanie v rámci trhového hospodárstva. Dosahovanie týchto cieľov je podporované poskytovaním služieb všeobecného záujmu. Európania očakávajú kvalitné služby za prijateľné ceny a mnohí z nich dokonca považujú služby všeobecného záujmu za sociálne práva.

Najmä so zreteľom na odvetvie pôšt, spotrebiteľia čoraz asertívnejšie uplatňujú svoje práva a želania. Celosvetová hospodárska súťaž núti spoločnosti používať tieto služby, aby sa snažili dosiahnuť cenovo výhodnejšie dohody, ktoré budú porovnateľné s dohodami, z ktorých majú prospech ich konkurenti. Nové technológie, ako napríklad fax alebo elektronická pošta, vyvíjajú obrovský tlak na tradičné poštové služby. Tento vývoj vzbudil obavy o budúcnosť týchto služieb, ale aj záujem o zamestnanosť a hospodársku a sociálnu súdržnosť. Hospodársky význam týchto služieb je veľký. Tým sa zvyšuje aj význam modernizácie a rozvoja služieb všeobecného záujmu, keďže aj ony prispievajú k európskej konkurenčnej schopnosti, sociálnej solidarite a kvalite života.

Cieľom spoločenstva je podporovať konkurencieschopnosť európskeho hospodárstva v podmienkach rastúcej svetovej

konkurencie a poskytnúť spotrebiteľom možnosť širšieho výberu, lepšiu kvalitu a nižšie ceny, a zároveň prostredníctvom svojej politiky prispievať k posilňovaniu hospodárskej a sociálnej súdržnosti medzi členskými štátmi a odstraňovaniu určitých nerovností. Poštové služby majú v tom zohrávať kľúčovú úlohu. Spoločenstvo je rozhodnuté podporovať ich funkcie všeobecného hospodárskeho záujmu, slávnostne potvrdené v novom článku 7d, ktorý bol zahrnutý do Amsterdamskej zmluvy, a súčasne zvyšovať ich účinnosť. Sily pôsobiace na trhu zabezpečujú lepšie pridelovanie zdrojov a vyššiu efektívnosť pri poskytovaní služieb, ktorých hlavným príjemcom je spotrebiteľ, ktorý dostáva lepšiu kvalitu za nižšiu cenu. Tieto mechanizmy sú však niekedy obmedzené; v dôsledku toho sa potenciálne výhody nemusia týkať všetkých skupín obyvateľstva a nemusí sa podariť dosiahnuť cieľ podpory sociálnej a územnej súdržnosti únie. Štátny orgán musí preto zabezpečiť, aby sa bral do úvahy všeobecný záujem.

Tradičné štruktúry niektorých služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, ktoré sú organizované na základe národných monopolov, sú výzvou pre európsku hospodársku integráciu. Patria sem poštové monopoly, a to aj v prípade, že sú odôvodnené, čo môže brániť hladkému fungovaniu trhu najmä izoláciou určitého odvetvia.

Skutočnou úlohou je zabezpečiť súlad medzi požiadavkami jednotného trhu, pokiaľ ide o voľný pohyb, hospodársku výkonnosť, dynamiku a voľnú hospodársku súťaž, a cieľmi všeobecného záujmu. Tento súlad musí prinášať výhody jednotlivým občanom aj spoločnosti ako celku. Je to zložitý vyvažovací úkon, pretože vymedzený priestor sa neustále mení: jednotný trh sa stále rozširuje a verejné služby, ktoré nie sú ani zďaleka pevne ustálené, sa musia prispôbovať novým požiadavkám.

Základnou ideou univerzálnej služby, ktorej pôvodcom je Komisia⁽²⁾, je zabezpečiť poskytovanie kvalitných služieb všetkým subjektom za ceny, ktoré si môže každý voľiť. Univerzálna služba je definovaná na základe zásad: rovnosti, univerzálnosti, kontinuity a adaptability; ale aj na základe zdravej praxe: otvorenosť riadenia, stanovenie cien, financovanie a kontrola poskytovania služieb zo strany nezávislých orgánov. Tieto kritériá nie sú

(1) COM(96) 433, konečné.

(2) Pozri poznámku pod čiarou 8.

na vnútroštátnej úrovni vždy splnené, ale tam, kde boli zavedené prostredníctvom myšlienky európskej univerzálnej služby, majú pozitívny vplyv na rozvoj služieb všeobecného záujmu. Univerzálna služba je v Európe vyjadrením požiadaviek a zvláštnych znakov európskeho modelu spoločnosti v politike, ktorá je kombináciou dynamického trhu, súdržnosti a solidarity.

Veľmi kvalitné univerzálne poštové služby majú veľký význam pre zákazníkov bez ohľadu na to, či ide o súkromné osoby, alebo firmy. V súvislosti s rozvojom elektronického obchodu ich význam v blízkej budúcnosti ešte vzrastie. Poštové služby tu budú hrať veľmi dôležitú úlohu.

Pokiaľ ide o poštové odvetvie, Európsky parlament a Rada prijali smernicu 97/67/ES (ďalej len „Poštová smernica“). Cieľom tejto smernice je zaviesť spoločné pravidlá pre rozvoj poštového odvetvia a zlepšiť kvalitu služieb, ako aj postupne a kontrolované otvárať nové trhy.

Cieľom uvedenej Poštovej smernice je dlhodobo zabezpečiť poskytovanie poštových služieb ako univerzálnych služieb. Ukladá členským štátom minimálny harmonizovaný štandard univerzálnych služieb, vrátane veľmi kvalitných služieb poskytovaných na území celého štátu s pravidelnými, garantovanými dodávkami za ceny, ktoré si môže každý dovoliť. Medzi tieto služby patrí zber, doprava, triedenie a doručovanie listov, ako aj katalógov a balíkov za určité ceny a pri určitých hmotnostných obmedzeniach. Okrem toho sem patria aj doporučené a poistené zásielky (typu „*valeur déclarée*“) a týka sa to domácich aj zahraničných príjemcov. Primeraná pozornosť sa venuje úvahám o kontinuite, dôvernosti, nestrannosti, spravodlivom zaobchádzaní a adaptabilite.

Na zabezpečenie financovania univerzálnych služieb môže byť pre poskytovateľov týchto univerzálnych služieb vyhradené určité odvetvie. Rozsah tohto vyhradeného odvetvia bol harmonizovaný v Poštovej smernici. Podľa Poštovej smernice členské štáty môžu poskytnúť výlučné práva na poskytovanie poštových služieb len v rozsahu, ktorý je nevyhnutný pre zachovanie univerzálnych služieb. Smernica popritom určuje maximálny rozsah, ktorý môžu členské štáty vyhradiť, aby dosiahli tento cieľ. Každé ďalšie financovanie potrebné v súvislosti s univerzálnymi službami je možné zabezpečiť zaznamenaním určitých povinností v koncesiách obchodných subjektov; možno ich napríklad požiadať, aby finančne prispeli do vyrovnávacieho fondu, ktorý na tento účel spravuje nezávislý orgán príjemcu alebo príjemcov v zmysle článku 9 Poštovej smernice.

Poštová smernica určuje minimálny spoločný štandard univerzálnych služieb a stanovuje spoločné pravidlá týkajúce sa vyhradenej oblasti. To znamená, že smernica zvyšuje právnu istotu, pokiaľ ide o legitímnosť niektorých výlučných a zvláštnych práv v poštovom odvetví. Existujú však aj opatrenia štátu, o ktorých sa v smernici nehovorí a ktoré môžu byť v rozpore s ustanoveniami zmluvy adresovanými členským štátom. Nezávislosť poskytovateľov poštových služieb taktiež podlieha pravidlám súťaže definovaným v zmluve.

Článok 90 ods. 2 zmluvy ustanovuje, že dodávatelia služieb všeobecného záujmu môžu byť oslobodení od dodržiavania pravidiel stanovených v zmluve, ak používanie týchto pravidiel bráni plneniu úloh všeobecného záujmu, za ktoré sú zodpovední. Toto oslobodenie od dodržiavania pravidiel zmluvy je však podmienené zásadou proporcionality. Táto zásada má zabezpečiť optimálny súlad medzi povinnosťou poskytovať služby všeobecného záujmu a spôsobom ich poskytovania tak, aby vynaložené prostriedky boli primerané stanoveným cieľom. Zásada je formulovaná tak, aby umožnila vytvorenie pružnej a na kontext citlivej rovnováhy a zohľadnenie technických a rozpočtových obmedzení, ktoré môžu byť v jednotlivých odvetviach odlišné. Vytvára taktiež optimálnu interakciu medzi účinnosťou trhu a požiadavkami všeobecného záujmu tým, že zabezpečuje, aby prostriedky použité na splnenie požiadaviek zbytočne nenarušovali hladké fungovanie jednotného európskeho trhu a aby neovplyvňovali obchod v rozsahu, ktorý by bol v rozpore so záujmom spoločenstva ⁽¹⁾.

Uplatňovanie pravidiel zmluvy, vrátane možného uplatnenia výnimky z článku 90 ods. 2, v súvislosti so správaním sa podnikov a opatreniami štátu, sa môže uskutočniť len prípad od prípadu. So zreteľom na opatrenia, ktoré nie sú v pôsobnosti Poštovej smernice sa však zdá ako veľmi žiaduce, na zvýšenie právnej istoty treba vysvetliť ako zmluvu interpretuje Komisia a aký prístup chce zvoliť k uplatňovaniu týchto pravidiel v budúcnosti. Komisia sa predovšetkým domnieva, že podľa ustanovení článku 90 ods. 2, v súvislosti s poskytovaním univerzálnych služieb, by uplatňovanie pravidiel zmluvy zvýšilo konkurencieschopnosť podnikov pôsobiacich v poštovom odvetví, poskytnúť výhody spotrebiteľom a pozitívne prispieje k dosahovaniu cieľov všeobecného záujmu.

Poštové odvetvie v Európskej únii sa vyznačuje oblasťami, ktoré členské štáty vyhradili, aby zabezpečili univerzálne služby a ktoré sú teraz harmonizované Poštovou smernicou tak, aby sa zamedzilo deformačným účinkom medzi členskými štátmi. Komisia musí v súlade so zmluvou zabezpečiť, že poštové monopoly budú dodržiavať ustanovenia zmluvy, a najmä pravidlá hospodárskej

⁽¹⁾ Pozri rozhodnutie z 23. októbra 1997 v kauzách C-157/94 až C-160/94 „Povinnosti členských štátov – elektrická energia“ Komisia vs. Holandsko (157/94), Taliansko (158/94), Francúzsko (154/94), Španielsko (160/94).“

súťaže, aby sa dosiahol maximálny úžitok a aby sa obmedzili deformačné účinky na spotrebiteľov. Pri realizácii tohto cieľa uplatňovaním pravidiel hospodárskej súťaže v odvetví v jednotlivých prípadoch Komisia zabezpečí, že moc monopolov sa nebude zneužívať na rozšírenie chráneného dominantného postavenia v liberalizovaných činnostiach alebo na neoprávnenú diskrimináciu v prospech veľkých podnikov a na úkor malých užívateľov. Komisia taktiež zabezpečí, že poštové monopoly povolené v oblasti poštových služieb medzinárodného styku sa nebudú využívať na vytváranie alebo udržiavanie zakázaných cenových kartelov, ktoré poškodzujú záujmy spoločností a spotrebiteľov Európskej únie.

Toto oznámenie vysvetľuje účastníkom trhu praktické dôsledky používania pravidiel hospodárskej súťaže v poštovom odvetví a možné výnimky z týchto pravidiel. Obsahuje stanovisko, ktoré zaujme Komisia v podmienkach ďalšej existencie zvláštnych a výlučných práv harmonizovaných Poštovou smernicou pri hodnotení jednotlivých prípadov alebo pred súdom v prípadoch, ktoré vnútroštátne súdy postúpia súdnemu dvoru v súlade s článkom 177 Zmluvy.

1. DEFINÍCIE

V texte tohto oznámenia sa použijú tieto definície ⁽¹⁾:

„poštové služby“: služby zahŕňajúce vybavenie, triedenie, dopravu a doručovanie poštových zásielok;

„verejná poštová sieť“: systém organizácie a zdroje všetkého druhu používané poskytovateľom (-mi) univerzálnych služieb najmä na účely:

— vybavenia poštových zásielok, na ktoré sa vzťahuje povinnosť univerzálnej služby z prístupových miest na celom území,

— smerovanie a manipulácia so zásielkami, ktoré idú z prístupového miesta poštovej siete do distribučného centra,

— distribúcia na adresy uvedené na zásielkach;

„prístupové miesta“: fyzické zariadenia, vrátane poštových schránok pre verejnosť na verejných cestách alebo v priestoroch poskytovateľa univerzálnych služieb, pričom zákazníci môžu uložiť poštové zásielky vo verejnej poštovej sieti;

„vybavenie“: zbieranie poštových zásielok uložených na prístupových miestach;

„distribúcia“: proces začínajúci sa triedením v distribučnom centre a končiaci doručením poštových zásielok ich adresátom;

„poštová zásielka“: zásielka adresovaná v konečnej forme, v ktorej má byť dopravená (doručená) poskytovateľom verejných služieb. Okrem listových zásielok sem patria aj knihy, katalógy, noviny, periodiká a poštové balíky obsahujúce tovar s alebo bez komerčnej hodnoty;

„listové zásielky“: písomné správy na rôznych fyzických médiách, ktoré majú byť dopravené alebo doručené na adresu uvedenú odosielateľom na zásielke alebo jej obale. Knihy, katalógy, noviny a periodiká nebudú považované za listové zásielky;

„adresná reklamná zásielka“: správa pozostávajúca len z reklamného, marketingového alebo propagačného materiálu a obsahujúca identický oznam, s výnimkou mena adresáta, adresy a identifikačného čísla, ako aj ďalších úprav, ktoré nemenia charakter správy určenej veľkému počtu príjemcov a ktorá má byť dopravená alebo doručená na adresu uvedenú odosielateľom na zásielke alebo na jej obale. Vnútroštátny regulačný orgán bude interpretovať výraz „významný počet príjemcov“ v rámci každého členského štátu a uverejní vhodnú definíciu tohto výrazu. Účty, faktúry, finančné výkazy a iné neidentické správy by sa nemali považovať za adresnú reklamnú zásielku. Správa, ktorá je kombináciou adresnej reklamnej zásielky s inými zásielkami, ktoré sa nachádzajú v tom istom obale, by sa nemala považovať za adresnú reklamnú zásielku. Adresnú reklamnú zásielku môžu tvoriť zahraničné aj domáce zásielky tohto typu;

„výmena dokumentov“: poskytnutie prostriedkov, vrátane *ad hoc* priestorov a dopravy zabezpečenej treťou stranou,

⁽¹⁾ Definície sa budú interpretovať s prihliadnutím na Poštovú smernicu a zmeny vyplývajúce z revízie tejto smernice.

umožňujúce samodosťavu prostredníctvom vzájomnej výmeny poštových zásielok medzi užívateľmi, ktorí si predplatia túto službu;

„*expresná poštová služba*“: služba, ktorá sa popri väčšej rýchlosti a spoľahlivosti zberu, distribúcie a doručenia zásielok, vyznačuje aj niektorými ďalšími vlastnosťami, napr. zárukou doručenia v stanovenom termíne, vyzdvihnutím zásielky na pôvodnom mieste, osobným doručením adresátovi, možnosťou zmeny miesta určenia a adresáta počas tranzitu; potvrdením prijatia doručenej zásielky odosielateľovi, sledovaním expedovaných zásielok, osobnou službou určenou zákazníkom a poskytnutím služby „à la carte“ na základe žiadosti. Zákazníci sú väčšinou ochotní zaplatiť za túto službu vyššiu cenu;

„*poskytovateľ univerzálnych služieb*“: verejná alebo súkromná osoba poskytujúca univerzálne poštové služby alebo ich časť v rámci členského štátu, meno ktorej bolo oznámené Komisii;

„*vylučné práva*“: práva udelené členským štátom, ktoré vyhradzujú poskytovanie poštových služieb jednému podniku na základe legislatívneho, regulačného alebo administratívneho nástroja, spolu s vyhradením práva poskytovať poštové služby alebo vykonávať činnosť v rámci príslušnej geografickej oblasti;

„*zvláštne práva*“: práva, ktoré udelil členský štát obmedzenému počtu podnikov prostredníctvom legislatívneho, regulačného alebo administratívneho nástroja, ktorý v rámci určitej geografickej oblasti:

- inak než na základe objektívnych, proporcionálnych a nediskriminačných kritérií obmedzí podľa vlastného uváženia počet podnikov, ktoré sú oprávnené poskytovať služby alebo vykonávať činnosť, na jeden alebo dva podniky,
- inak než na základe týchto kritérií určí niekoľko konkurenčných podnikov, ktoré budú mať právo poskytovať určité služby alebo vykonávať istú činnosť, alebo
- inak než na základe uvedených kritérií poskytne jednému alebo niekoľkým podnikom právne alebo regulačné výhody, ktoré podstatne ovplyvnia schopnosť ostatných

podnikov poskytovať rovnakú službu alebo vykonávať rovnakú činnosť v rovnakej geografickej oblasti za porovnateľných podmienok;

„*konečné poplatky*“: odmena poskytovateľov univerzálnych služieb za distribúciu pošty prichádzajúcej zo zahraničia, ktorá obsahuje poštové zásielky z iného členského štátu alebo z tretieho štátu;

„*sprostredkovateľ*“: hospodársky prevádzkovateľ, ktorý pôsobí medzi odosielateľom a poskytovateľom univerzálnych služieb tým, že vybavuje, smeruje a/alebo predbežne triedi poštové zásielky pred ich expedíciou do verejnej poštovej siete toho istého alebo iného štátu;

„*štátny regulačný orgán*“: orgán alebo orgány v každom členskom štáte, ktoré príslušný členský štát poverí, okrem iného, vykonávaním regulačných funkcií, na ktoré sa vzťahuje toto oznámenie;

„*základné požiadavky*“: všeobecné dôvody, ktoré nie sú ekonomickej povahy a ktoré môžu viesť členský štát k tomu, aby stanovil podmienky pre poskytovanie poštových služieb⁽¹⁾. Tieto dôvody sú: poštové tajomstvo, bezpečnosť siete, pokiaľ ide o prepravu nebezpečných tovarov, a v prípade potreby ochrana údajov, ochrana životného prostredia a regionálne plánovanie.

Ochrana údajov môže zahŕňať ochranu osobných údajov, zachovanie dôverného charakteru prenášaných alebo uchovávaných informácií a ochranu súkromia.

2. DEFINÍCIA TRHU A POSTAVENIA NA POŠTOVOM TRHU

a) Geografická definícia a definícia trhu s výrobkami

- 2.1. Články 85 a 86 zmluvy zakazujú ako nezlučiteľné so spoločným trhom také správanie jedného alebo viacerých podnikov, ktoré môže negatívne ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi, napr. prevenciu, obmedzovanie alebo deformáciu hospodárskej súťaže a/alebo zneužívanie dominantného postavenia na spoločnom trhu alebo jeho väčšej časti. Územia členských štátov tvoria samostatné geografické

⁽¹⁾ Význam tejto dôležitej vety v kontexte právnych predpisov spoločenstva o hospodárskej súťaži je vysvetlený v odseku 5.3.

trhy so zreteľom na doručovanie zásielok vnútroštátneho styku a doručovanie poštových zásielok medzinárodného styku na domácom území, predovšetkým z dôvodu výlučných práv operátorov uvedených v bode 4.2 a obmedzení v oblasti poskytovania poštových služieb. Každý geografický trh predstavuje podstatnú časť spoločného trhu. Pre určenie „relevantného trhu“ nie je podstatné, z ktorého štátu prichádza poštová zásielka medzinárodného styku.

2.2. Pokiaľ ide o trhy s výrobkami, rozdiely v praxi jednotlivých členských štátov ukazujú, že v niektorých prípadoch je potrebné rozlišovať medzi viacerými odlišnými trhmi. Rozlíšenie rozdielnych trhov s výrobkami je dôležité, okrem iného, najmä vzhľadom na udelené zvláštne alebo výlučné práva. Komisia bude pri hodnotení jednotlivých prípadov na základe rôznych trhových a regulačných situácií v členských štátoch a na základe harmonizovaného rámca definovaného v smernici o poštových službách brať do úvahy hlavne existenciu určitého počtu trhov s rôznymi výrobkami, napr. v oblasti vybavenia, triedenia, dopravy a doručovania pošty, ako aj existenciu adresnej reklamnej zásielky a poštovej zásielky medzinárodného styku. Komisia tiež vezme do úvahy, že tieto trhy sú v mnohých členských štátoch úplne alebo čiastočne liberalizované. Komisia pri posudzovaní jednotlivých prípadov prihliadne na existenciu nasledujúcich trhov.

2.3. Všeobecná listová služba znamená doručovanie listových zásielok na adresy uvedené na týchto zásielkach.

Nezahŕňa samoposkytovanie, to znamená poskytovanie poštových služieb fyzickou alebo právnickou osobou (vrátane sesterskej, či dcérskej organizácie), ktorá je pôvodným odosielateľom zásielky.

V súlade s praxou v mnohých členských štátoch sú z tejto služby vylúčené aj poštové zásielky, ktoré nemožno považovať za listové zásielky, keďže pozostávajú z identických kópií tej istej písomnej správy a neboli zmenené inými dodatkami, zrušeniami alebo údajmi, než sú meno adresáta a jeho adresa. Ide predovšetkým o časopisy, noviny, tlačené periodiká, vrátane katalógov, ako aj tovary alebo dokumenty, ktoré sprevádzajú tieto zásielky alebo sa ich týkajú.

Adresná reklamná zásielka bola zahrnutá do definície listových zásielok. Tieto zásielky však neobsahujú skutočne osobné správy. Táto služba je zameraná na uspokojovanie potrieb konkrétnych poskytovateľov komerčných komunikačných služieb ako doplnenie reklamy v médiách. Navyše odosielatelia adresnej reklamnej zásielky nevyžadujú vždy tie isté krátke dodacie lehoty ocenené tarifami pre listy prvej triedy ako zákazníci požadujúci služby na trhu v zmysle predchádzajúceho odseku. Skutočnosť, že obe služby nie sú vždy priamo zameniteľné, poukazuje na možnosť existencie samostatných trhov.

2.4. Medzi ďalšie samostatné trhy patrí napríklad trh s expresnou poštou, trh výmeny dokumentov, ako aj trh pre nové služby (služby dosť odlišné od konvenčných služieb). Činnosti kombinujúce nové telekomunikačné technológie s niektorými prvkami poštových služieb môžu, ale nemusia, byť novými službami v zmysle Poštovej smernice. V skutočnosti môžu byť výsledkom adaptačnej schopnosti tradičných služieb.

Výmena dokumentov sa líši od trhu uvedeného v bode 2.3, pretože nezahŕňa zber a doručovanie prepravovaných poštových zásielok adresátovi. Zahŕňa len prostriedky, vrátane poskytnutia priestorov a dopravy poskytnutej treťou stranou, umožňujúce samodoručenie vo forme vzájomnej výmeny poštových zásielok medzi užívateľmi, ktorí si predplatia túto službu. Užívateľia výmeny dokumentov sú členmi uzatvorenej skupiny užívateľov.

Expresná pošta sa tiež líši od trhu definovaného v bode 2.3, vzhľadom na pridanú hodnotu, ktorá neexistuje u základnej poštovej služby⁽¹⁾. Okrem rýchlejšieho a spoľahlivejšieho zberu, dopravy a doručenia poštových zásielok sa expresná pošta vyznačuje poskytovaním niektorých alebo všetkých týchto doplňujúcich služieb: záruka na doručenie v stanovenom termíne; vyzdvihnutie zásielky na adrese odosielateľa; osobné doručenie adresátovi; možnosť zmeny miesta určenia a adresáta počas tranzitu; potvrdenie doručenia odosielateľovi; sledovanie zásielky; osobné vybavenie zákazníkov a ponuka rôznych služieb podľa požiadaviek. Zákazníci sú väčšinou ochotní zaplatiť za túto službu vyššiu cenu. Vyhradená oblasť definovaná v harmonizačnej smernici môže zahŕňať urýchlené doručenie domácich listových zásielok v rámci stanovených cenových a hmotnostných limitov.

⁽¹⁾ Rozhodnutia Komisie 90/16/EHS (Ú. v. ES L 10, 12.1.1990, s. 47) a 90/456/EHS (Ú. v. ES L 233, 28.8.1990, s. 19).

2.5. Bez toho, aby bola dotknutá definícia vyhradených oblastí uvedená v Poštovej smernici, môžeme v rámci všeobecnej listovej služby rozlíšiť činnosti, ktoré uspokojujú rôzne potreby, a preto ich treba považovať za samostatné trhy; trhy pre vybavenie a triedenie pošty, trh pre dopravu pošty a nakoniec, doručovanie pošty (domácej alebo prichádzajúcej zo zahraničia). V tejto súvislosti musíme rozlišovať rôzne skupiny zákazníkov. Súkromní zákazníci požadujú určité výrobky alebo služby ako jednu integrovanú službu. Firmy, ktoré predstavujú väčšinu príjmov poskytovateľov služieb v zmysle bodu 4.2 však aktívne využívajú možnosti a nahrádzajú rôzne prvky konečnej služby alternatívnymi riešeniami (s ohľadom na kvalitu služby a vzniknuté náklady), ktoré v jednotlivých prípadoch ponúkajú poskytovatelia služieb sami priamo alebo prostredníctvom subdodávateľov. Zákazníci chcú vyvážiť výhody a nevýhody samoposkytovania služieb, ako aj poskytovania služieb poštovým operátorom. Existujúce monopoly obmedzujú externé poskytovanie týchto individuálnych služieb, ale inak by boli poskytované individuálne na základe trhových podmienok. Táto situácia na trhu podporuje názor, že vybavovanie, triedenie, doprava a doručovanie poštových zásielok predstavujú rôzne trhy ⁽¹⁾. Z hľadiska právneho predpisu o hospodárskej súťaži môže mať rozlišovanie medzi štyrmi trhmi podstatný význam.

To je prípad prichádzajúcej zahraničnej pošty, kde vybavenie a dopravu bude zabezpečovať iný poskytovateľ poštových služieb než ten, ktorý má na starosti ich distribúciu. To je tiež prípad domácej pošty, pretože väčšina poskytovateľov poštových služieb umožňuje dôležitým zákazníkom triediť hromadné zásielky výmenou za poskytnutie zľavy na základe svojich verejných taríf. Ukladanie a zber pošty, ako aj spôsob platby sú za týchto okolností odlišné. Prevádzkovateľmi priestorov pošt patriacich väčším spoločnostiam sú v súčasnosti často sprostredkovatelia, ktorí pripravujú a predbežne roztriedia poštu predtým, ako ju odovzdajú poskytovateľovi poštových služieb na účely konečnej distribúcie. Okrem toho všetci poskytovatelia poštových služieb umožňujú prístup k svojej poštovej sieti tesne pred koncom celého procesu. Navyše, všetci poštovní prevádzkovatelia dovoľujú určitý prístup pred koncom celého procesu do svojej poštovej siete, napríklad dovoľujú alebo dokonca požiadajú, aby (roztriedená) pošta bola uložená v expedičnom alebo triediacom stredisku. To v mnohých prípadoch umožní väčšiu spoľahlivosť (kvalitu služieb), pretože sa obídu všetky zdroje zlyhania v poštovej sieti po začiatku celého procesu.

⁽¹⁾ Pozri oznámenie Komisie o definícii relevantného trhu na účely uplatňovania právneho predpisu spoločenstva o hospodárskej súťaži (Ú. v. ES C 372, 9.12.1997, s. 5).

b) Dominantné postavenie

2.6. Keďže poskytovateľ služieb uvedený v bode 4.2 je vo väčšine členských krajín, vďaka výlučným právam, ktoré mu boli udelené, jediným prevádzkovateľom, ktorý má pod kontrolou verejnú poštovú sieť pokrývajúcu celé územie daného štátu, má dominantné postavenie v zmysle článku 86 zmluvy na vnútroštátnom trhu, pokiaľ ide o distribúciu listových zásielok. Distribúcia je služba užívateľovi, ktorá umožní veľké úspory a jej poskytovateľ má vo väčšine prípadov dominantné postavenie aj na trhoch v oblasti vybavovania, triedenia a dopravy zásielok. Okrem toho podnik, ktorý zabezpečuje distribúciu, najmä ak ide súčasne aj o prevádzkovateľa priestorov pošty, má veľkú výhodu v tom, že užívatelia ho považujú za hlavnú poštovú organizáciu, pretože je najlepšie viditeľný a teda predstavuje pre nich prvú voľbu. Navyše toto dominantné postavenie vo väčšine členských štátov zahŕňa aj také služby, ako je doručovanie doporučených zásielok alebo poskytovanie zvláštnych zásielkových služieb, ako aj niektoré časti trhu s balíkmi.

c) Povinnosti poskytovateľov poštových služieb s dominantným postavením

2.7. Podľa písmena b) druhého odseku článku 86 zmluvy zneužívanie môže spočívať v obmedzení poskytovania relevantnej služby na úkor spotrebiteľov. Ak členský štát udeli výlučné právo poskytovateľovi služieb uvedenému v bode 4.2 poskytovať služby, ktoré tento neponúka alebo ponúka za podmienok, ktoré neuspokojujú potreby zákazníkov tým istým spôsobom, ako keby im ich poskytovali konkurenční poskytovatelia, tento členský štát prinúti týchto poskytovateľov, jednoduchým výkonom výlučného práva, ktoré im bolo udelené, obmedziť poskytovanie príslušnej služby, pretože efektívne vykonávanie týchto činností súkromnými spoločnosťami v tomto prípade nie je možné. To je najmä ten prípad, keď opatrenia prijaté na ochranu poštových služieb obmedzujú poskytovanie iných služieb na iných alebo susedných trhoch, napríklad na trhu s expresnou poštou. Komisia požiadala niekoľko členských štátov, aby zrušili obmedzenia vyplývajúce z výlučných práv so zreteľom na poskytovanie expresných poštových služieb medzinárodnými kuriérmi ⁽²⁾.

⁽²⁾ Pozri poznámku pod čiarou 13.

Ďalším typom možného zneužitia je poskytovanie služieb s vážnymi nedostatkami a nevyužívanie výhod, ktoré prináša technický rozvoj. Toto poškodzuje zákazníkov, ktorí si nemôžu vybrať medzi rôznymi dodávateľmi. Napríklad správa vypracovaná pre Komisiu ⁽¹⁾ v roku 1994 ukázala, že keď poskytovatelia poštových služieb v členských štátoch neboli vystavení konkurencii, od roku 1990 neurobili žiaden významnejší pokrok v normalizácii rozmerov a hmotnosti. Správa tiež ukázala, že niektorí poskytovatelia poštových služieb používajú skryté krížové dotácie medzi vyhradenými a nevyhradenými službami (pozri body 3.1 a 3.4), čím sa podľa tejto štúdie vysvetlili cenové rozdiely medzi členskými štátmi v roku 1994, postihujúce najmä domácich užívateľov, ktorí nemali nárok na zľavy, pretože využívali vyhradené služby, ktorých cena bola stanovená vyššie, než bolo nevyhnutné.

Uvedené príklady ukazujú, že poskytovatelia poštových služieb so zvláštnymi alebo výhradnými právami môžu nechať upadnúť kvalitu služieb ⁽²⁾ a vynechať kroky potrebné na zlepšenie kvality služieb. V týchto prípadoch sa môže stať, že Komisia bude nútená vziať do úvahy podmienky vysvetlené v bode 8.3.

Pokiaľ ide o poštové služby medzinárodného styku, uvedená štúdia ukázala, že ich kvalitu je potrebné podstatne zlepšiť, aby boli splnené požiadavky zákazníkov, a najmä domácich zákazníkov, ktorí si nemôžu dovoliť používať služby kuriérov alebo fax. Nezávislé hodnotenia vykonané v rokoch 1995 a 1996 ukazujú, že od roku 1994 došlo k zlepšeniu

kvality služieb. Tieto hodnotenia sa však týkajú len poštových zásielok prvej triedy a väčšina posledných prieskumov ukázala, že kvalita sa znovu mierne zhoršila.

Väčšina verejných poskytovateľov poštových služieb spoločenstva oznámila Komisii, na účely hodnotenia, že sa dohodli na konečných poplatkoch, v zmysle pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v zmluve. Zúčastnené strany tejto dohody vysvetlili, že ich cieľom je ustanoviť spravodlivú kompenzáciu za doručovanie poštových zásielok medzinárodného styku, ktorá by čo najviac zodpovedala reálne vzniknutým nákladom a zlepšiť kvalitu poštových služieb medzinárodného styku.

2.8. Neodôvodnené odmietnutie poskytovania služieb je tiež zneužitím, ktoré zakazuje článok 86 zmluvy. Takéto správanie by viedlo k obmedzeniu služieb v zmysle článku 86 ods. 2 písm. b) a, keby k nemu došlo len vo vzťahu k niektorým užívateľom, výsledkom by bola diskriminácia v rozpore s článkom 86 ods. 2 písm. c), ktorý požaduje, aby sa pri rovnakých transakciách nepoužívali rôzne podmienky. Vo väčšine členských štátov poskytovatelia služieb, na ktorých odkazuje bod 4.2, umožňujú sprostredkovateľom prístup k rôznym prístupovým miestam svojej poštovej siete. Podmienky prístupu, a najmä použité tarify, sú však často dôverné a ľahko by mohli viesť k použitiu diskriminačných podmienok. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby ich poštové právne predpisy nepovzbudzovali poskytovateľov poštových služieb, aby bezdôvodne diferencovali používané podmienky alebo vylúčili niektoré spoločnosti z poskytovania služieb.

2.9. Hoci firma s dominantným postavením má právo chrániť svoje postavenie tým, že sťažuje so svojimi súpermi, nesie aj zvláštnu zodpovednosť za to, že nebude ďalej znižovať úroveň hospodárskej súťaže, ktorá na trhu pretrváva. Praktiky vylúčovania by tak boli namierené proti existujúcim konkurentom na trhu alebo by znemožnili novým účastníkom vstup na tento trh. Príkladmi takéhoto nezákonného správania sú: odmietnutie obchodovať ako prostriedok eliminácie konkurenta firmou, ktorá je jediným alebo dominantným dodávateľom určitého produktu alebo kontroluje prístup k základnej technológii, či infraštruktúre; dravá cenová politika a selektívne znižovanie cien (pozri oddiel 3); vylučujúce obchodné zmluvy; diskriminácia ako súčasť rozsiahlejšieho modelu monopolného správania s cieľom vyradiť konkurentov; a vylučujúca politika zliav.

⁽¹⁾ UFC – QUE Choisir: „Postal services in the European Union“ (Poštové služby v Európskej únii), apríl 1994.

⁽²⁾ Užívateľia v mnohých členských krajinách sa pred niekoľkými desaťročiami mohli spoľahnúť na to, že obyčajné listy podané na poštu ráno budú doručené popoludní v ten istý deň. Odvtedy dochádza k neustálemu zhoršovaniu kvality služieb, a najmä znižovaniu počtu obchádzok poštarov, ktorý klesol z 5 na 1 (alebo 2 v niektorých mestách únie). Výlučné práva poštových organizácií podporili úpadok kvality, pretože zabránili iným spoločnostiam vstúpiť na trh. V dôsledku toho sa poštovým organizáciám nepodarilo kompenzovať nárast miezd a skrátenie pracovnej doby zavedením modernej technológie, ako to urobili podniky v odvetviach otvorených hospodárskej súťaži.

3. KRÍŽOVÉ DOTÁCIE

b) Dôsledky

a) Hlavné zásady

- 3.1. Pojem „krížové dotácie“ znamená, že podnik znáša alebo pridelí všetky alebo časť nákladov svojej činnosti, ktorú vykonáva v rámci jedného geografického trhu alebo trhu s výrobkami svojej činnosti na činnosť na inom geografickom trhu alebo trhu s výrobkami. Za určitých okolností by krížové dotácie v poštovom odvetví, kde takmer všetci poskytujú vyhradené alebo nevyhradené služby, mohli viesť k deformácii hospodárskej súťaže a viesť k porážke konkurentov ponukami, ktoré sú možné nie vďaka účinnosti (a úspor) a výkonom, ale krížovým dotáciami. Pre rozvoj poštového odvetvia je nevyhnutné vyvarovať sa krížových dotácií, ktoré vedú k nespravodlivej hospodárskej súťaži.
- 3.2. Krížové dotácie nedeformujú hospodársku súťaž, keď sa na náklady na vyhradené činnosti poskytuje peňažná pomoc z príjmov, ktoré boli vytvorené inými vyhradenými službami, pretože pri týchto službách nie je možná hospodárska súťaž. Táto forma príspevkov môže byť niekedy potrebná na to, aby poskytovatelia služieb uvedení v bode 4.2 mohli plniť svoje povinnosti súvisiace s poskytovaním univerzálnych služieb za rovnakých podmienok všetkým zákazníkom⁽¹⁾. Napríklad na doručovanie pošty v neziskových vidieckych regiónoch sa poskytuje peňažná pomoc z príjmov z doručovania pošty v ziskových mestských regiónoch. To isté môžeme povedať o poskytovaní peňažnej pomoci na poskytovanie vyhradených služieb z príjmov, ktoré sú vytvorené liberalizovanými službami. Popritom krížové dotácie medzi nevyhradenými činnosťami nie sú samy o sebe nezákonné.
- 3.3. Naproti tomu poskytovanie peňažnej pomoci na liberalizované služby tým, že ich náklady sa pridelia na vyhradené činnosti, pravdepodobne povedie k deformácii hospodárskej súťaže, pretože dôjde k porušeniu článku 86. Mohlo by dôjsť až k zneužitiu zo strany podniku, ktorý má dominantné postavenie v rámci spoločenstva. Okrem toho užívateľia služieb, ktoré spadajú pod monopol, musia znášať náklady, ktoré nesúvisia s poskytovaním týchto služieb. Napriek tomu aj dominantné spoločnosti majú právo konkurovať v oblasti cien alebo zlepšiť svoje peňažné toky a získať len čiastočný príspevok na svoje pevné (režijné) náklady, pokiaľ tieto ceny nebudú mať zhubný účinok a nebudú znamenať porušenie platných vnútroštátnych právnych predpisov alebo právnych predpisov spoločenstva.

- 3.4. Odkaz na krížové dotácie je v bode 2.7; povinnosti poskytovateľov poštových služieb s dominantným postavením. Poskytovatelia služieb, na ktorých sa vzťahuje bod 4.2., by nemali používať príjmy z vyhradenej oblasti na poskytovanie finančnej podpory pre činnosti v oblastiach otvorených hospodárskej súťaži. Takáto prax by mohla zabrániť, obmedziť alebo deformovať hospodársku súťaž v nevyhradenej oblasti. V niektorých odôvodnených prípadoch, v súlade s ustanoveniami článku 90 ods. 2, však možno považovať krížové dotácie za zákonné, napríklad u „kultúrnej“ pošty⁽²⁾, ak sa použijú nediskriminačným spôsobom alebo u niektorých služieb poskytovaných sociálne, zdravotne alebo hospodársky znevýhodneným subjektom. V prípade potreby Komisia určí ďalšie výnimky zo zmluvy. Vo všetkých ostatných prípadoch, s prihliadnutím na bod 3.3, by sa mala cena konkurenčných služieb poskytovaných subjektami zahrnutými do bodu 4.2, vzhľadom na problémy pri rozdeľovaní spoločných nákladov, aspoň rovnať celkovým priemerným nákladom na poskytovanie služieb. To znamená, že by mala pokrývať priame náklady a primeranú pomernú časť spoločných a režijných nákladov prevádzkovateľa. Pri určovaní tejto primeranej časti nákladov by sa malo vychádzať z objektívnych kritérií, napríklad množstiev, vynaloženého času (práce) alebo intenzity použitia. Pri používaní obratu vytvoreného službami ako kritéria v prípade krížových dotácií treba vziať do úvahy skutočnosť, že za týchto okolností obrat príslušnej činnosti je umelo udržiavaný na nízkej úrovni. Faktory ovplyvnené dopytom, napr. príjmy alebo zisky, sú tiež ovplyvnené dravou politikou. Keby boli služby naozaj poskytované systematicky a selektívne za ceny nepresahujúce celkové priemerné náklady, Komisia by v jednotlivých prípadoch preskúmala záležitosť v súlade s článkom 86, 90 ods. 1 a článkom 86 alebo 92.

4. VEREJNÉ PODNIKY A ZVLÁŠTNE ALEBO VÝLUČNÉ PRÁVA

- 4.1. Zmluva zaväzuje členské štáty, pokiaľ ide o verejné podniky a podniky, ktorým udelia zvláštne alebo výlučné práva, aby neschvaľovali, ani nasilu neudržiavali v platnosti opatrenia, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami zmluvy (článok 90

⁽¹⁾ Pozri úvodné ustanovenia 16 a 28 a kapitolu 5 Poštovej smernice.

⁽²⁾ UPU ju označuje za „výsledky duševnej práce“, zahŕňajúce knihy, noviny, periodiká a časopisy.

ods. 1). Výraz „podnik“ zahŕňa každú osobu alebo právnický subjekt, ktoré vykonávajú hospodársku činnosť bez ohľadu na ich právny štatút a spôsob, akým sú financované. Poskytovanie služieb súvisiacich s vybavovaním, triedením, dopravou a distribúciou poštových zásielok je hospodárskou činnosťou a tieto služby sú zvyčajne poskytované za odmenu.

Pojem „verejný podnik“ zahŕňa každý podnik, na ktorý môžu mať štátne orgány priamo alebo nepriamo dominantný vplyv vzhľadom na skutočnosť, že ho vlastní, majú v ňom finančnú účasť alebo v dôsledku predpisov, ktorými sa podnik riadi⁽¹⁾. Dominantný vplyv zo strany štátnych orgánov možno predpokladať najmä tam, kde štátne orgány priamo alebo nepriamo vlastní väčšinu upísaných akcií podniku, majú väčšinu hlasov spojených s akciami, ktoré podnik vydal, alebo môžu menovať viac než polovicu členov jeho správneho, riadiaceho alebo dozorného orgánu. Za takéto podniky treba považovať orgány, ktoré sú súčasťou správy členského štátu a ktoré poskytujú organizovaným spôsobom poštové služby tretím stranám za odmenu. Podniky, ktorým sú udelené zvláštne alebo výlučné práva, môžu byť podľa článku 90 ods. 1 verejné alebo súkromné.

4.2. Vnútroštátne predpisy a nariadenia týkajúce sa poskytovateľov poštových služieb, ktorým členské štáty udelili zvláštne alebo výlučné práva na poskytovanie niektorých poštových služieb, sú „kritériami“ v zmysle článku 90 ods. 1 zmluvy a musia byť hodnotené v súlade s ustanoveniami zmluvy, na ktorú sa tento článok odvoláva.

Okrem povinností členských štátov definovaných v článku 90 ods. 1 verejné podniky a podniky, ktorým boli udelené zvláštne alebo výlučné práva, podliehajú ustanoveniam článkov 85 a 86.

4.3. Vo väčšine členských štátov sa zvláštne a výlučné práva vzťahujú na služby, ako sú vybavovanie, doprava a distribúcia niektorých poštových zásielok, ako aj na spôsob, akým sú tieto služby poskytované, napríklad výlučné právo umiestniť poštové schránky vedľa štátnej cesty alebo vydávať známky s názvom príslušného štátu.

⁽¹⁾ Smernica Komisie 80/723/EHS o priehľadnosti finančných vzťahov medzi členskými štátmi a verejnými podnikmi, Ú. v. ES L 195, 29.7.1980, s. 35.

5. SLOBODA POSKYTOVANIA SLUŽIEB

a) Hlavné zásady

5.1. Udeľovanie zvláštnych alebo výlučných práv jednému alebo niekoľkým prevádzkovateľom v súlade s bodom 4.1, súvisiacich s vybavovaním, verejným zberom, dopravou a distribúciou niektorých druhov poštových zásielok, nevyhnutne vedie k obmedzeniu poskytovania týchto služieb jednak spoločnosťami so sídlom v ostatných členských štátoch, ako aj podnikmi so sídlom v príslušnom členskom štáte. Toto obmedzenie má nadnárodný charakter v prípade, že adresáti alebo odosielatelia poštových zásielok, ktoré vybavujú tieto podniky, majú trvalé bydlisko v inom členskom štáte. V praxi obmedzenia v oblasti poskytovania poštových služieb v zmysle článku 59 zmluvy⁽²⁾ zahŕňajú zákaz prepravovania niektorých druhov poštových zásielok do iných členských štátov, a to aj pomocou prostredníkov, ako aj zákaz distribúcie pošty cez hranice. Poštová smernica ustanovuje odôvodnené obmedzenia v oblasti poskytovania poštových služieb.

5.2. Článok 66, interpretovaný v súvislosti s článkami 55 a 56 zmluvy, určuje výnimky z článku 59. Keďže ide o výnimky zo základného pravidla, musia sa interpretovať restriktívne. Pokiaľ ide o poštové služby, výnimka podľa článku 55 sa vzťahuje len na dopravu a distribúciu zvláštneho typu pošty, t. j. zásielok, ktoré vznikli v priebehu súdneho alebo administratívneho konania, a súvisia, aj príležitostne, s výkonom úradných právomocí, najmä úradné oznámenia súvisiace so súdnym alebo administratívnym konaním. Doručovanie a distribúcia týchto zásielok na území členského štátu môže byť teda predmetom žiadosti o povolenie (pozri bod 5.5) s cieľom chrániť verejný záujem. Podmienky ostatných výnimiek zo zmluvy, ktoré sú uvedené v týchto ustanoveniach, sa zvyčajne nenaplnia vo vzťahu k poštovým službám. Tieto služby nemôžu totiž samy o sebe ohroziť verejnú politiku ani ovplyvniť verejné zdravie.

5.3. Precedenčné právo Súdného dvora umožňuje ďalšie výnimky na základe zákonných požiadaviek, ak spĺňajú základné požiadavky neekonomického charakteru vo všeobecnom záujme, uplatňujú sa nediskriminačným spôsobom a sú vhodné alebo primerané vytýčenému cieľu. Pokiaľ ide o poštové služby, základné požiadavky, ktoré by Komisia

⁽²⁾ K všeobecnému vysvetleniu zásad odvodených z článku 59 pozri výkladovú správu Komisie o voľnom pohybe služieb cez hranice (Ú. v. ES C 334, 9.12.1993, s. 3).

považovala za požiadavky odôvodňujúce obmedzenia slobody poskytovania poštových služieb, sú ochrana údajov na základe aproximačných opatrení prijatých v tejto oblasti, dôverný charakter listových zásielok, bezpečnosť siete, pokiaľ ide o dopravu nebezpečných tovarov, a ak to umožňujú ustanovenia zmluvy, aj ochrana životného prostredia a regionálne plánovanie. Naopak, Komisia nebude považovať za opodstatnené obmedzenie slobody poskytovania poštových služieb z dôvodov ochrany spotrebiteľa, pretože táto požiadavka všeobecného záujmu môže byť zabezpečená prostredníctvom všeobecnej legislatívy o čestných obchodných praktikách a ochrane spotrebiteľov. Sloboda poskytovania poštových služieb prinesie ďalšie výhody spotrebiteľom, ak budú záväzky vyplývajúce z poskytovania univerzálnych služieb reálne a jasne definované na základe Poštovej smernice.

- 5.4. Komisia sa preto domnieva, že zachovanie zvláštneho alebo výlučného práva, ktoré obmedzuje poskytovanie poštových služieb cez hranice, je potrebné odôvodniť s prihliadnutím na články 90 a 59 zmluvy. V súčasnosti zvláštne alebo výlučné práva, ktorých rozsah nepresahuje rámec vyhradenej oblasti definovanej v Poštovej smernici, sú na prvý pohľad odôvodnené podľa článku 90 ods. 2. Pošta smerujúca za hranice štátu je v niektorých členských štátoch *de jure* alebo *de facto* liberalizovaná, napríklad v Dánsku, Holandsku, Fínsku, Švédsku a Spojenom kráľovstve.

b) Dôsledky

- 5.5. Prijatie opatrení obsiahnutých v Poštovej smernici vyžaduje, aby členské štáty regulovali poštové služby. Ak členské štáty obmedzia poštové služby, aby zabezpečili splnenie základných požiadaviek a požiadaviek na univerzálne služby, obsah tejto regulácie musí zodpovedať sledovaným cieľom. Povinnosti musia byť v zásade presadzované v rámci kolektívnych licenčných a oznamovacích postupov, na základe ktorých poskytovatelia poštových služieb uvedú svoje meno, právnu formu, titul, adresu a stručný opis služieb, ktoré poskytujú verejnosti. Individuálne postupy udeľovania povolení treba uplatniť len u zvláštnych poštových služieb a tam, kde sa dokáže, že menej restriktívne postupy nemôžu zabezpečiť splnenie týchto cieľov. Členské štáty môžu byť v jednotlivých prípadoch vyzvané, aby oznámili Komisii prijaté opatrenia a umožnili jej vyhodnotiť ich primeranosť.

6. OPATRENIA PRIJATÉ ČLENSKÝMI ŠTÁTMI

a) Hlavné zásady

- 6.1. Členské štáty majú úplnú voľnosť pri definovaní služieb všeobecného záujmu, udeľovaní zvláštnych alebo výlučných práv potrebných pre poskytovanie týchto služieb, regulovaní ich riadenia a, v prípade potreby, ich financovaní. Podľa článku 90 ods. 1 zmluvy však členské štáty nesmú v prípade verejných podnikov a podnikov, ktorým udelili zvláštne alebo výlučné práva, schvaľovať, ani násilu udržiavať opatrenia, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami zmluvy, a najmä s pravidlami hospodárskej súťaže.

b) Dôsledky

- 6.2. Používanie univerzálnej vybavovacej a distribučnej siete ponúka poskytovateľovi služieb v zmysle bodu 4.2 značné výhody nielen pri poskytovaní vyhradených alebo liberalizovaných služieb zahrnutých do definície univerzálnej služby, ale aj iných (neuniverzálnych poštových) služieb. Zákaz v súlade s článkom 90 ods. 1, interpretovaný v súvislosti s článkom 86 písm. b), sa vzťahuje na neodôvodnené využívanie dominantného postavenia na trhu s cieľom získať vplyv na s ním súvisiacich alebo susedných trhoch, ktoré sa odlišujú od pôvodného trhu, s rizikom odstránenia hospodárskej súťaže z týchto trhov. V štátoch s liberalizovanou miestnou doručovacou službou v oblasti listových zásielok, napríklad v Španielsku, a s monopolom obmedzeným na medzimestskú dopravu a doručovanie, by bolo neopodstatnené využívanie dominantného postavenia na rozšírenie monopolu z druhého trhu na prvý, bolo preto nezlučiteľné s ustanoveniami zmluvy, ak predtým nedošlo k ohrozeniu fungovania služieb vo všeobecnom hospodárskom záujme. Komisia sa domnieva, že by bolo vhodné, aby ju členské štáty informovali o každom rozšírení zvláštnych alebo výlučných práv a o jeho opodstatnenosti.
- 6.3. Obmedzenia poskytovania poštových služieb môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi, pretože poštové služby ponúkané inými poskytovateľmi než tými, ktorí sú uvedení

v bode 4.2, sa môžu týkať poštových zásielok z iných členských štátov alebo do nich a obmedzenia sa môžu stať prekážkou pri činnostiach poskytovateľov poštových služieb medzinárodného styku v iných členských štátoch.

6.4. Ako je uvedené v bode 8 písm. b) vii), členské štáty musia sledovať podmienky prístupu a uplatňovania zvláštnych a výlučných práv. Na tento účel nemusia zriadiť nové orgány, ale nemali by udeliť svojmu poskytovateľovi služieb ⁽¹⁾, ako je uvedené v bode 4.2, ani orgánu, ktorý s tým poskytovateľom je v určitom vzťahu (právne, správne alebo štruktúrne), právo dozoru nad udelenými výlučnými právami a činnosťami poskytovateľov poštových služieb všeobecne. Podnik s dominantným postavením nesmie mať takúto moc nad svojimi konkurentmi. Teoretická i praktická nezávislosť dozorného orgánu od všetkých podnikov, nad ktorými vykonáva dozor, je základnou podmienkou. Systém nedeformovanej súťaže požadovaný zmluvou možno zabezpečiť len v prípade, že rôznym hospodárskym subjektom budú zaručené rovnaké príležitosti vrátane zachovania dôverného charakteru citlivých obchodných informácií. Umožniť subjektu kontrolovať vyhlásenia svojich konkurentov, udeľovať podnikom právomoci v oblasti dozoru nad činnosťami jeho konkurentov alebo podieľať sa na udeľovaní povolení znamená, že takému podniku sa poskytnú obchodné informácie o jeho konkurentoch a tým aj príležitosť ovplyvňovať činnosť týchto konkurentov.

7. POSKYTOVATELIA POŠTOVÝCH SLUŽIEB A ŠTÁTNA POMOC

a) Zásady

Kým niekoľko poskytovateľov služieb uvedených v bode 4.2 dosahuje veľké zisky, väčšina poskytovateľov poštových služieb vykazuje finančný deficit alebo sa pohybuje v blízkosti nulového bodu, aj keď informácie o finančných výsledkoch sú obmedzené, pretože pomerne málo prevádzkovateľov pravidelne uverejňuje informácie o norme, ktorú možno podrobiť auditu. Na financovanie niektorých poštových služieb sa však poskytuje priama finančná pomoc vo forme subvencií alebo nepriama pomoc, ako napríklad vo forme oslobodenia od daní, a to aj napriek tomu, že skutočná výška tejto pomoci často nie je priehľadná.

Podľa zmluvy je Komisia zodpovedná za presadzovanie ustanovení článku 92, ktorý hovorí, že štátna pomoc, ktorá má vplyv na obchod medzi členskými štátmi spoločenstva, je

nezlučiteľná so spoločným trhom až na niekoľko prípadov, v ktorých bola alebo môže byť udelená výnimka. Bez toho, aby bol dotknutý článok 90 ods. 2, sú na poštové služby uplatniteľné články 92 a 93 ⁽²⁾.

V súlade s článkom 93 ods. 3 sa od členských štátov vyžaduje, aby predložili Komisii na schválenie všetky plány na poskytnutie pomoci alebo na zmenu existujúcich dojednaní týkajúcich sa pomoci. Komisia musí popritom sledovať poskytovanie pomoci, ktorú predtým schválila, alebo ktorá bola poskytnutá skôr, ako zmluva vstúpila do platnosti alebo pred pristúpením príslušného členského štátu.

Na všetkých poskytovateľov univerzálnych služieb sa v súčasnosti vzťahuje smernica Komisie 80/723/EHS z 25. júna 1980 o priehľadnosti finančných vzťahov medzi členskými štátmi a verejnými podnikmi ⁽³⁾, naposledy zmenená a doplnená smernicou 93/84/EHS ⁽⁴⁾. Popri požiadavke všeobecnej priehľadnosti účtov poskytovateľov služieb podľa bodu 4.2, o ktorej sa hovorí v bode 8 písm. b) vi), členské štáty musia zabezpečiť priehľadnosť finančných vzťahov medzi nimi a týmito poskytovateľmi služieb v súlade s uvedenou smernicou tak, aby z nich jasne vyplývalo toto:

- a) priamo poskytnuté verejné prostriedky, vrátane oslobodení od daní alebo zliav;
- b) verejné prostriedky poskytnuté prostredníctvom iných verejných podnikov alebo finančných inštitúcií;
- c) účel, na ktorý sa tieto verejné prostriedky naozaj použijú.

Komisia považuje za poskytnutie verejných prostriedkov najmä:

- a) kompenzovanie prevádzkových strát;
- b) poskytnutie kapitálu;

⁽¹⁾ Pozri najmä kauzu C-18/88 RTT vs. GB-Inno-BM (1991), Zb. súd. rozh. ESD, s. I - 5981, odseky 25 až 28.

⁽²⁾ Kauza C-387/92, Banco de Credito Industrial vs. Ayuntamiento Valencia (1994), Zb. súd. rozh. ESD, s. I - 877.

⁽³⁾ Ú. v. ES L 195, 29.7.1980, s. 35.

⁽⁴⁾ Ú. v. ES L 254, 12.10.1993, s. 16.

c) nerefundovateľné granty alebo úvery za privilegovaných podmienok;

d) poskytnutie finančných výhod zrieknutím sa ziskov alebo vymáhaním dlžných súm;

e) zrieknutie sa normálnych výnosov z použitých verejných prostriedkov;

f) kompenzáciu finančných bremien uložených štátnymi orgánmi.

b) Uplatňovanie článkov 90 a 92

Komisia bola vyzvaná, aby preskúmala niektoré daňové výhody udelené istému poskytovateľovi poštových služieb na základe článku 92 v súvislosti s článkom 90 zmluvy. Komisia sa zamerala na overenie, či sa toto daňové zvýhodnenie môže použiť na krížové dotovanie činností príslušného poskytovateľa služieb v odvetviach, ktoré sú hospodárskej súťaži. V tom čase poskytovateľ poštových služieb nemal analytický systém účtovania nákladov, ktorý by umožnil Komisii rozlišovať medzi vyhradenými a konkurenčnými činnosťami. Komisia preto na základe výsledkov štúdií, ktoré vykonala v tejto oblasti, vyhodnotila ďalšie náklady poskytovateľa na univerzálne služby a porovnala ich s daňovými výhodami. Komisia dospela k záveru, že náklady prevyšujú tieto výhody, a preto rozhodla, že skúmaný daňový systém nemôže viesť ku krížovým dotáciám činností tohto poskytovateľa v uvedených konkurenčných oblastiach ⁽¹⁾.

Treba poznamenať, že Komisia vo svojom rozhodnutí vyzvala príslušný členský štát, aby dohliadol na to, že poskytovateľ poštových služieb prijme analytický systém účtovania nákladov a požiadala o výročnú správu, ktorá umožní sledovať dodržiavanie zákonov spoločenstva.

Súd prvej inštancie potvrdil rozhodnutie Komisie a vyhlásil, že daňové výhody tohto poskytovateľa poštových služieb

majú formu štátnej pomoci využívajúcej oslobodenie od zákazu definovaného v článku 92 ods. 1 na základe článku 90 ods. 2 ⁽²⁾.

8. SLUŽBY VŠEOBECNÉHO HOSPODÁRSKEHO ZÁUJMU

a) Hlavné zásady

8.1. Článok 90 ods. 2 zmluvy umožňuje výnimku z uplatňovania ustanovení zmluvy v prípade, že ich použitie je zákonnou alebo faktickou prekážkou plnenia konkrétnej úlohy, ktorou boli poverení poskytovatelia služieb v zmysle bodu 4.2 v súvislosti s poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu. Bez toho, aby boli dotknuté práva členských štátov určiť konkrétne požiadavky na služby všeobecného záujmu, táto úloha pozostáva najmä z poskytovania a zachovávaní univerzálnych verejných poštových služieb, pri zaručení cenovo prístupných, nákladovo efektívnych a priehľadných taríf zabezpečení celoštátneho prístupu k verejnej poštovej sieti v rámci rozumnej vzdialenosti a počas primeranej pracovnej doby, vrátane vybavovania poštových zásielok z prístupných poštových schránok alebo výberových miest na celom území štátu a včasného doručenia týchto zásielok na uvedenú adresu, ako aj v poskytovaní s tým súvisiacich služieb, ktoré boli regulačnými opatreniami uložené týmto subjektom, pokiaľ ide o univerzálne doručovacie služby stanovenej kvality. Univerzálna služba sa má vyvíjať v závislosti od sociálnych, hospodárskych a technických podmienok a požiadaviek užívateľov.

Všeobecný záujem vyžaduje, aby v rámci spoločenstva bola dostupná integrovaná verejná poštová sieť, ktorá umožní účinný kolobeh informácií a tým posilní na jednej strane konkurencieschopnosť európskeho priemyslu, rozvoj obchodu a väčšiu súdržnosť medzi regiónmi a členskými štátmi, a na druhej strane povedie k zlepšeniu sociálnych kontaktov medzi občanmi únie. Definícia vyhradenej oblasti musí prihliadať na finančné zdroje potrebné pre poskytovanie služieb všeobecného hospodárskeho záujmu.

8.2. Finančné zdroje potrebné pre udržiavanie a zdokonalenie tejto verejnej siete pochádzajú hlavne z činností uvedených v bode 2.3. V súčasnosti pri chýbajúcom zosúladiení

⁽¹⁾ Kauza NN 135/92, Ú. v. ES C 262, 7.10.1995, s. 11.

⁽²⁾ Kauza T-106/95, FFSA vs. Komisia (1997), Zb. súd. rozh. ESD, s. II -229.

na úrovni spoločenstva väčšina členských štátov stanovila limity pre monopol na základe hmotnosti zásielky. Niektoré členské štáty používajú kombinovaný limit hmotnosti a ceny, a jeden štát len cenový limit. Informácie, ktoré získala Komisia o príjmoch z tokov zásielok v členských štátoch, ukazujú, že ak nedôjde k výnimočným okolnostiam, zachovanie zvláštnych alebo výlučných práv na tomto trhu by mohlo byť zárukou zlepšenia a zachovania verejnej poštovej siete.

Služby, na ktoré môžu členské štáty udeliť výlučné alebo zvláštne právo v rozsahu, ktorý zabezpečí zachovanie univerzálnych služieb, sú zosúladené v Poštovej smernici. Pri hodnotení jednotlivých prípadov súvisiacich najmä s adresnou reklamnou zásielkou (*direct mail*), distribúciou pošty prichádzajúcej a odchádzajúcej cez hranice, ako aj so zreteľom na zber, triedenie a dopravu pošty, tieto služby sa majú považovať za samostatný trh s výrobkami v rozsahu, v ktorom členské štáty udelia zvláštne alebo výlučné práva na ich poskytovanie. Komisia vezme do úvahy, že tieto trhy sú v mnohých členských štátoch úplne alebo čiastočne liberalizované.

8.3. Pri používaní pravidiel hospodárskej súťaže a iných predpisov zmluvy v poštovom odvetví Komisia, konajúc na základe sťažnosti alebo z vlastnej iniciatívy, vezme do úvahy zosúladenú definíciu uvedenú v Poštovej smernici pri posudzovaní, či rozsah vyhradenej oblasti môže byť opodstatnený podľa článku 90 ods. 2. Východiskovým bodom bude predpoklad, že zvláštne alebo výlučné práva môžu byť opodstatnené v zmysle článku 90 ods. 2, pokiaľ sa pohybujú v rámci limitov vyhradenej oblasti definovanej v Poštovej smernici. Tento predpoklad však možno vyvrátiť, ak zo skutočností prípadu vyplynie, že obmedzenie nespĺňa podmienky článku 90 ods. 2 ⁽¹⁾.

8.4. Trh s adresnou reklamnou zásielkou sa v jednotlivých členských štátoch rozvíja rôznym tempom, čo Komisii v tejto etape spôsobuje ťažkosti pri všeobecnom definovaní

povinností členských štátov v súvislosti s touto službou. Oba základné problémy súvisiace s adresnou reklamnou zásielkou predstavujú hrozbu, že zákazníci zneužijú tarifickú a liberalizačnú tohto trhu (vyhradené zásielky doručuje zástupný prevádzkovateľ, akoby išlo o nevyhradené adresné reklamné zásielky) s cieľom obísť vyhradené služby definované v bode 8.2. Dôkaz poskytnutý členskými štátmi, ktoré neobmedzujú služby súvisiace s adresnou reklamnou zásielkou, ako napríklad Španielsko, Taliansko, Holandsko, Rakúsko, Švédsko a Fínsko, ešte stále nestačí a neumožňuje definitívne všeobecné hodnotenie. Vzhľadom na tieto nejasnosti treba ešte nejaký čas pristupovať k riešeniu týchto problémov individuálne. Ak si to vyžadujú zvláštne okolnosti, členské štáty môžu bez toho, aby bol dotknutý bod 8.3, zachovať niektoré existujúce obmedzenia v oblasti služieb s adresnými reklamnými zásielkami alebo zaviesť povolovací proces, aby zabránili umelým deformáciám prevádzky a narušeniu stability príjmov.

8.5. Pokiaľ ide o distribúciu prichádzajúcich poštových zásielok medzinárodného styku, v súčasnosti sa skúma systém konečných poplatkov, ktoré vyberá poskytovateľ poštových služieb členského štátu za doručovanie poštových zásielok medzinárodného styku od poskytovateľa služieb krajiny pôvodu zásielky, s cieľom prispôsobiť konečné poplatky, ktoré sú v mnohých prípadoch príliš nízke, skutočným nákladom na doručovanie.

Bez toho, aby bol dotknutý bod 8.3, členské štáty môžu zachovať niektoré existujúce obmedzenia v oblasti distribúcie prichádzajúcich poštových zásielok medzinárodného styku ⁽²⁾, aby zabránili umelému odklonu toku zásielok, ktorý by nadmerne zvýšil podiel poštových zásielok medzinárodného styku na trhu spoločenstva. Tieto obmedzenia sa môžu vzťahovať len na zásielky, ktoré sú zahrnuté do vyhradenej oblasti služieb. Pri hodnotení situácie na základe jednotlivých prípadov Komisia vezme do úvahy relevantné, konkrétne okolnosti v členských štátoch.

8.6. Vybavovanie, triedenie a doprava poštových zásielok sa v minulosti aj v súčasnosti čoraz viac otvárajú tretím stranám vďaka poskytovateľom poštových služieb vo viacerých členských štátoch. Keďže zisky, ktoré prináša toto otvorenie,

⁽¹⁾ Pokiaľ ide o obmedzené používanie výnimky podľa článku 90 ods. 2, pozri stanovisko súdu v týchto kauzách: Kauza C-179/90, *Merci convenzionali porto di Genova vs. Siderurgica Gabrielli* (1991) Zb. súd. rozh. ESD, s. I - 1979; Kauza C-41/90, *Klaus Höfner a Fritz Elser vs. Macrotron* (1991).

⁽²⁾ To sa môže týkať najmä pošty z jedného štátu, ktorú obchodné spoločnosti dopravili do iného štátu na účely jej uvedenia do verejnej poštovej siete prostredníctvom poskytovateľa poštových služieb tohto druhého štátu.

sa môžu meniť v závislosti od situácie príslušného členského štátu, určité členské štáty môžu, ak si to vyžadujú zvláštne okolnosti, bez toho, aby bol dotknutý bod 8.3, ponechať v platnosti niektoré existujúce obmedzenia súvisiace s vybavením, triedením a dopravou poštových zásielok pomocou prostredníkov⁽¹⁾, aby umožnili nevyhnutnú reštrukturalizáciu organizácie poskytujúcej poštové služby v zmysle bodu 4.2. Tieto obmedzenia by sa však mali používať len u poštových zásielok v pôsobnosti existujúcich monopolov a nemali obmedzovať to, čo už je schválené v príslušnom členskom štáte a mali by spĺňať požiadavku nediskriminačného prístupu k poštovej sieti, podľa ustanovenia v bode 8 písm. b) vii).

b) Podmienky uplatňovania článku 90 ods. 2 v poštovom odvetví

Pre výnimku z článku 90 ods. 2 by mali platiť tieto podmienky:

i) *Liberalizácia iných poštových služieb*

S výnimkou služieb, ktoré musia byť vyhradené a ktorých vyhradenie umožňuje Poštová smernica, členské štáty by mali stiahnuť všetky zvláštne a výlučné práva na poskytovanie poštových služieb do tej miery, aby s cieľom zabrániť vzniku právnej alebo faktickej prekážky pri plnení úlohy, ktorou boli poverení poskytovatelia služieb v zmysle bodu 4.2 v súvislosti s poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, s výnimkou pošty spojenej s výkonom úradných právomocí, a mali by prijať nevyhnutné opatrenia, ktoré zaručia právo všetkých hospodárskych subjektov poskytovať poštové služby.

To nebráni členským štátom, aby v prípade potreby poskytovali služby, na ktoré sa vzťahujú ohlasovacie alebo kolektívne postupy udeľovania povolení a prípadne aj individuálne

⁽¹⁾ Aj v monopolnej situácii odosielatelia budú môcť voľne využívať určité služby poskytované sprostredkovateľom, napr. triedenie a predbežné triedenie pred uložením u prevádzkovateľa poštových služieb.

postupy udeľovania povolení zamerané na presadzovanie základných požiadaviek a zaručenie univerzálnych služieb. V takom prípade by členské štáty mali zabezpečiť, aby podmienky stanovené v týchto postupoch boli priehľadné, objektívne a nediskriminačné a aby existoval účinný postup pre podanie odvolania na súd proti prípadnému zamietnutiu.

ii) *Absencia menej reštriktívnych prostriedkov na zabezpečenie služieb vo všeobecnom hospodárskom záujme*

Výlučné práva sa môžu udeliť alebo udržať len vtedy, keď sú nevyhnutné na zabezpečenie plnenia úloh všeobecného hospodárskeho záujmu. V mnohých oblastiach vstup nových spoločností na trh by mohol, vzhľadom na ich skúsenosti a poznatky, prispieť k realizácii služieb všeobecného hospodárskeho záujmu.

Ak poskytovateľ služieb podľa bodu 4.2 uspokojivo neposkytne všetky zložky všeobecnej služby, ktoré sa požadujú Poštovou smernicou (napríklad umožniť každému občanovi príslušného členského štátu, a najmä tým občanom, ktorí žijú vo vzdialených oblastiach, prístup k novinám, časopisom a knihám), a to aj s výhodami, ktoré ponúka univerzálna poštová sieť a zvláštne alebo výlučné práva, príslušný členský štát musí prijať potrebné opatrenie⁽²⁾. Členské štáty by namiesto rozšírenia už poskytnutých práv mali umožniť, aby služby poskytovali konkurenti a na tento účel môžu týmto konkurentom uložiť povinnosti presahujúce rámec základných požiadaviek. Všetky tieto povinnosti by mali byť objektívne, nediskriminačné a priehľadné.

iii) *Proporcionalita*

Členské štáty by mali okrem toho zabezpečiť, aby rozsah poskytnutých zvláštnych a výlučných práv bol primeraný všeobecnému hospodárskemu záujmu, ktorý je týmito právami sledovaný. Zákaz „samodoručovania“, to znamená poskytovania poštových služieb fyzickou alebo právnickou osobou (aj sesterskou alebo dcérskou organizáciou), ktorá je odosielateľom pošty, alebo zberu a dopravy takýchto zásielok

⁽²⁾ Podľa článku 3 Poštovej smernice členské štáty majú zabezpečiť, aby užívatelia mali právo na univerzálne poštové služby.

treťou stranou konajúcou vo vlastný prospech, by napríklad neboli primerané cieľu, ktorým je zaručenie vhodných prostriedkov pre verejnú poštovú sieť. Členské štáty musia tiež upraviť rozsah týchto zvláštnych a výlučných práv podľa meniacich sa potrieb a podmienok poskytovania poštových služieb a vziať do úvahy štátnu pomoc poskytnutú poskytovateľovi služieb v zmysle bodu 4.2.

iv) *Sledovanie nezávislým regulačným orgánom*

Sledovanie plnenia úloh súvisiacich s verejnými službami zo strany poskytovateľov podľa bodu 4.2, otvoreného prístupu k verejnej poštovej sieti a, v prípade potreby, vydávania povolení alebo kontroly vyhlásení, ako aj dodržiavania zvláštnych a výlučných práv zo strany hospodárskych subjektov v súlade s bodom 4.2 by mal zabezpečovať orgán alebo orgány nezávislé od týchto subjektov ⁽¹⁾.

Tento orgán musí zabezpečiť najmä: aby zmluvy o poskytovaní vyhradených služieb boli úplne priehľadné, samostatne fakturované a odlišné od nevyhradených služieb, akými sú napríklad tlač, označovanie a balenie; aby sa zvlášť určovali podmienky pre poskytovanie čiastočne vyhradených a čiastočne liberalizovaných služieb; aby vyhradený prvok bol otvorený všetkým odosielateľom poštových zásielok bez ohľadu na to, či nevyhradený prvok bol predmetom kúpy, alebo nie.

v) *Efektívne sledovanie vyhradených služieb*

Členský štát by mal úlohy vylúčené z rámca súťaže efektívne sledovať na základe uverejnených cieľov služieb a úrovni výkonov a mal by pravidelne a verejne informovať o ich plnení.

vi) *Prehľadnosť účtovníctva*

Každý poskytovateľ služieb v zmysle bodu 4.2 používa v rámci svojich konkurenčných snažení na rôznych trhoch

jedinú poštovú sieť. Diskrimináciu prostredníctvom cien a služieb medzi rôznymi skupinami spotrebiteľov alebo v rámci nich môžu ľahko uplatňovať poskytovatelia služieb, ktorí prevádzkujú univerzálnu poštovú sieť, vzhľadom na veľké režijné náklady, ktoré nemožno úplne a presne priradiť jednotlivým službám. Preto je veľmi ťažké určiť krížové dotácie jednak medzi jednotlivými fázami spracovania poštových zásielok vo verejnej poštovej sieti, a jednak medzi vyhradenými činnosťami a službami poskytovanými za konkurenčných podmienok. Popritom mnohí poskytovatelia služieb ponúkajú preferenčné tarify na zásielky kultúrneho charakteru, pričom je jasné, že sa nepokryjú priemerné celkové náklady. Členské štáty sú podľa článkov 5 a 90 povinné zabezpečiť plné rešpektovanie právnych predpisov spoločenstva. Komisia sa domnieva, že najvhodnejším spôsobom splnenia tejto povinnosti by bolo to, že členské štáty požiadajú poskytovateľov služieb v zmysle bodu 4.2, aby si viedli samostatné finančné záznamy rozlišujúce náklady a príjmy súvisiace s poskytovaním služieb v rámci ich výlučných práv a služieb, ktoré sú poskytované za konkurenčných podmienok, čím umožnia kompletne zhodnotiť podmienky používané na rôznych prístupových miestach verejnej poštovej siete. U služieb zložených z prvkov, ktoré sú súčasťou vyhradených alebo konkurenčných služieb, treba rozlišovať aj medzi nákladmi na každý prvok. Interné účtovné systémy by mali fungovať na základe dôsledne uplatňovaných a objektívne odôvodnených zásad účtovania nákladov. Vypracovať by sa mali záverečné účty, mal by ich preveriť nezávislý audítor, ktorého určí vnútroštátny regulačný orgán a mali by sa uverejniť v súlade s platnými vnútroštátnymi právnymi predpismi zákonmi a právnymi predpismi spoločenstva, ktoré sa týkajú obchodných organizácií.

vii) *Nediskriminačný prístup k poštovej sieti*

Poskytovatelia služieb by mali poskytovať univerzálne poštové služby tak, že umožnia nediskriminačný prístup k zákazníkom alebo sprostredkovateľom na príslušných verejných prístupových miestach v súlade s potrebami týchto užívateľov. Podmienky prístupu, vrátane zmlúv (ak existujú), by mali byť priehľadné, uverejnené vhodným spôsobom a dohodnuté nediskriminačným spôsobom.

Zdá sa, že niektorí poskytovatelia služieb ponúkajú určitým skupinám zákazníkov preferenčné tarify nepriehľadným spôsobom. Členské štáty by mali sledovať podmienky prístupu k tejto sieti s prihliadnutím na to, aby sa zabezpečilo, že

⁽¹⁾ Pozri najmä články 9 a 22 Poštovej smernice.

nebude dochádzať k diskriminácii prostredníctvom podmienok používania alebo účtovaných poplatkov. Predovšetkým treba zabezpečiť, aby si sprostredkovatelia, vrátane poskytovateľov služieb z iných členských štátov, mohli vybrať spomedzi existujúcich prístupových miest a získať prístup k verejnej poštovej sieti v primeranom čase a za primerané ceny vychádzajúce z nákladov, pri ktorých sú zohľadnené skutočne požadované služby.

Povinnosť umožniť nediskriminačný prístup k verejnej poštovej sieti neznamená, že členské štáty sú povinné zabezpečiť prístup v prípade listových zásielok, ktoré obchodné spoločnosti dopravili do iného štátu, porušiac poštový monopol, kde mali byť tieto uvedené do verejnej poštovej siete prostredníctvom poskytovateľa poštových služieb druhého štátu s jediným cieľom, a to získať výhodu nižších poštových taríf. Iné hospodárske dôvody, napríklad výrobné náklady, pridaná hodnota alebo úroveň služieb poskytovaných v iných členských štátoch, nie sú považované za nevhodné. V prípade podvodu môže nezávislý regulačný orgán uložiť pokutu.

V súčasnosti je cezhraničný prístup k poštovým sieťam niekedy odmietaný alebo povolený len podmienčne v prípade poštových zásielok, ktorých výrobný proces zahŕňa prenos údajov cez hranice pred materializáciou týchto zásielok. Tieto prípady sa zvyčajne označujú ako „nemateriálna pošta“. Za

súčasných podmienok môžu predstavovať hospodársky problém pre poskytovateľa poštových služieb, ktorý doručuje zásielky, vzhľadom na výšku konečných poplatkov, ktorú používajú rôzne subjekty. Poskytovatelia služieb sa snažia riešiť tento problém zavedením vhodného systému konečných poplatkov.

Komisia môže požiadať členské štáty, v súlade s prvým odsekom článku 5 zmluvy, aby ju informovali o podmienkach prístupu, ktoré používajú, a ich dôvodoch. Komisia neposkytne informácie, ktoré získa na základe tejto žiadosti, vzhľadom na svoju povinnosť zachovať profesionálne tajomstvo.

9. ZHRNUTIE

Toto oznámenie bolo schválené na úrovni spoločenstva s cieľom uľahčiť hodnotenie určitého správania podnikov a určitých opatrení štátu týkajúcich sa poštových služieb. Po určitom období, pravdepodobne do roku 2000 by mala Komisia vyhodnotiť poštové odvetvie so zreteľom na ustanovenia zmluvy a určiť, či stanoviská uvedené v tomto oznámení treba zmeniť na základe sociálnych, hospodárskych alebo technologických zmien a skúseností s kauzami v poštovom odvetví. Komisia v primeranom čase celkove zhodnotí situáciu v poštovom odvetví na základe cieľov tohto oznámenia.